

Nr 231.

Av herr **Lindström**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till avlöningar vid fångvårdsanstalterna.

I årets statsverksproposition har under andra huvudtiteln begärts ett anslag på 4 260 000 kronor för avlöningar vid fångvårdsanstalterna.

Bland anstalterna finnas följande förvarings- och interneringsanstalter: för kvinnor Växjö med tre platser, för män dels Norrköping med f. n. 110 platser (ombyggnadsarbeten hava vid höstriksdagen 1943 beslutats för ökning med 25 platser), dels Hall med 100 platser.

Av dessa anstalter står Växjö redan under läkarregim, då den kvinnliga kroppssjukläkaren även är direktör för hela fängelsekomplexet.

Å norrköpingsanstalten bestrider sedan några år tillbaka den ordinarie direktören (med placering i A 26) annan statstjänst, och hans tjänst uppehålls på förordnande av annan ordinarie fångvårdens tjänsteman. Fängelseläkartjänsten har nyligen blivit vakant (arvode 2 640 kronor).

Å Hall-anstalten — till vilken sinnessjukavdelningen å Håga är ansluten — finnes för anstaltskomplexet en gemensam direktör (med placering i Eo 26, innehavaren är ordinarie tjänsteman å annan fångvårdsanstalt). Å Hall-Håga finnas en anstaltsläkare (arvode 8 340 kronor) samt en biträdande sinnessjukläkare (arvode 8 340 kronor).

I propositionen begäres nu ett anslag å 6 100 kronor för inrättande av ytterligare en tjänst, »en tredje biträdande läkare å Håga».

Anledningen till att man nu måste begära en tredje läkartjänst för ett så litet anstaltskomplex som Hall-Håga sammanhänger helt med den starka ökningen i riket av de rättspsykiatriska undersökningarna. Vid planerandet av Håga räknade man endast med att åtta till tio av de 105 platserna skulle reserveras för s. k. undersökningsfångar; man förutsatte då endast en enda läkare å anstaltskomplexet (prop. 220/1938 s. 18).

Den senare utvecklingen har medfört, att tvenne läkare ej längre synas räcka till för det arbete som tarvas.

I motion 1941 (1:131) föreslogs, att direktörsbefattningen för anstalterna skulle överlämnas till en psykiater såsom »direktör och överläkare». I motiveringen framfördes medicinalstyrelsens åsikt om att en anstalt av sådan typ »oundgängligen» bör hava en läkare som chef. Där framhölls även, huru en erfaren fångvårdsläkare varnade för uppdelning av chefskapet mellan läkare och lekmanndirektör; tvisterna dem emellan kunna gå ut över människomaterialet.

Motionen vann icke riksdagens bifall; sitt avstyrkande motiverade statsutskottet bl. a. med att innan vidare erfarenhet vunnits angående lämpligaste formen för anstaltens ledning, borde ändrade grunder för chefsbefattningens tillsättande och avlönande icke tillstyrkas. »Det synes utskottet knappast erforderligt eller lämpligt att vid ifrågavarande chefsbefattning knyta sådana villkor, att den *alltid* måste besättas med dylik läkare», möjlighet borde föreligga att den besättes med den bäst skickade.

Då nu tre år hava gått, har en viss erfarenhet kunnat vinnas.

Läkargöromålen på anstaltskomplexet hava oavbrutet varit i stegring, men lekmannadirektörens arbetskraft kan ej utnyttjas för det växande arbetet, utan man har först fått anställa ännu en läkare, och nu måste medel begäras till ytterligare en läkare. Beviljas detta anslag, är man uppe i en årlig summa på 14 440 kronor i extra tillkomna läkararvoden. Hade motionen beviljats och en läkardirektör placerats i Eo 29 hade detta kostat allenast 1 485 kronor (i båda fallen ha dyrtidstillägg icke medräknats). I rättvisans namn bör dock framhållas, att någon erfarenhet icke föreligger hur stor del av sin arbetskapacitet en tänkt läkarechef kunnat ägna just de rättspsykiatriska undersökningarna. Men i vart fall synes det uppenbart att i denna fråga det nuvarande systemet innebär ett onödigt slöseri med statens medel. Av rent ekonomiska skäl vore det bättre med en läkare som chef för komplexet Hall-Håga.

Att det även för människomaterialet vore bättre kan man tydligt utläsa ur en av anstaltsläkaren (dr Folke Kinnmark) författad artikel: »Om sinnessundersökningar och straffriförklarade» i Svenska Läkartidningen april 1943.

I samband med fråga om lämpligaste vårdformer för de straffriförklarade å fångvårdens sinnessjukavdelningar kommer författaren in på förhållanden å den egna anstalten för ett år sedan: »Det verkar därför egendomligt, att det på Håga förutom läkaren icke finnes en enda sjukvårdskunnig person anställd, och dock är anstalten avsedd för sjuka människor! Personalen är, där den överhuvudtaget har någon utbildning, utbildad för fångvård och icke för sjukvård, sköterskerum finnas visserligen men varken sköterska eller sjukvårdare. — — — Klientelet består av mer eller mindre psykiskt sjuka människor, men den egentliga ledningen av anstalten handhaves alltjämt av en i fångvård utbildad tjänsteman. Jag skall icke här gå in på detta delikata spörsmål, blott påpeka att sinnessjukavdelningarnas läkare böra tillerkännas samma befogenhet som tillkommer andra sjukvårdsläkare — också personalen kan ibland ha behov av att veta, efter vilken de i sitt arbete ha att rätta sig. Sinnessjukavdelningarnas personal utgöres av fångvårdsmän, men de rekryteras i stor utsträckning utan noggranare prövning av lämpligheten för uppgiften som vårdare. Frågan om personalrekryteringen är emellertid mycket vik-

tig, men läkaren tillfrågas aldrig, och dock är det denna grupp av tjänstemän, som mest komma i kontakt med de sjuka och läkaren, och på dem måste kunna ställas höga anspråk — intresse, förståelse, tålamod, bestämdhet, omdöme.»

Det förefaller icke som om förhållandena väsentligt förbättrats på de tjugo år, sedan den i den ovan anförda motionen nämnde läkaren framhöll *sina* synpunkter.

Under sådana förhållanden synes nu tiden vara mogen för ett utbyte på chefsposten å komplexet Hall-Håga. Detta kan lämpligast ske genom omvandling av den nuvarande direktörstjänsten på e. o.-stat med placering i Eo 26 till en ny direktörstjänst på extra ordinarie stat i Eo 29 med samma fordran på kompetens såsom för överläkare vid statens sinnessjukhus. Under den förutsättningen skulle av det begärda anslaget för en tredje läkare endast behövas 1 485 kronor av de äskade 6 100.

I samband med denna fråga borde väl även undersökas, om icke just nu en liknande förändring borde vidtagas för anstalten i Norrköping, där läkartjänsten inom kort skall tillsättas. Vid detta tillsättande borde tagas under övervägande huruvida icke den som skall utses även lämpligen kunde övertaga tillsvidare förordnandet å direktörstjänsten. Utredning där- om begäres.

Efter vad som här anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta *att* den nuvarande direktörstjänsten å anstalterna Hall-Håga omvandlas till en direktörstjänst å e. o. stat med lön enligt Eo 29 och med kompetensvillkor såsom för överläkare å statens sinnessjukhus,

att under dessa betingelser avslå det begärda anslaget å 6 100 kronor för »en tredje biträdande läkare å Håga» och

att hos Kungl. Maj:t begära utredning om lämpligheten att å förvarings- och interneringsanstalten i Norrköping tillsvidare och på förordnande förena läkare- och direktörstjänsterna.

Stockholm den 23 januari 1944.

Rickard Lindström.
